

1972-01-01

การศึกษาปัญหาประชากร

นิพนธ์ เทพวัลย์

Follow this and additional works at: <https://digital.car.chula.ac.th/cujss>

Part of the [Social and Behavioral Sciences Commons](#)

Recommended Citation

เทพวัลย์, นิพนธ์ (1972) "การศึกษาปัญหาประชากร," *Journal of Social Sciences*: Vol. 9: Iss. 2, Article 2.
Available at: <https://digital.car.chula.ac.th/cujss/vol9/iss2/2>

This Article is brought to you for free and open access by the Chulalongkorn Journal Online (CUJO) at Chula Digital Collections. It has been accepted for inclusion in Journal of Social Sciences by an authorized editor of Chula Digital Collections. For more information, please contact ChulaDC@car.chula.ac.th.

Chulalongkorn Journal Online

Office of Academic Resources

Chulalongkorn University

Article Information:

To cite this document: นิพนธ์ เทพวัลย์. (1972). การศึกษาปัญหาประชากร.
Faculty of Political Science (JSS), 9(2), 1-10.

Date received:

Date revised:

Date accepted:

License and Terms:

This is an Open Access article under the terms of the Creative Commons Attribution License (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0>). Please note that the reuse, redistribution and reproduction in particular requires that the authors and source are credited.

การศึกษาปัญหาประชากร

นิพนธ์ เทพวัลย์

บทนำ

หลักทางสังคมวิทยาถือว่า มนุษย์เมื่อเกิดมาและเติบโตขึ้นก็อยู่ในสังคมแล้ว สังคมที่ว่าอาจมีขนาดเล็กเป็นเพียงชุมชนเล็กๆ และเมื่อจำนวนประชากรเพิ่มมากขึ้นตามวันเวลาที่ผ่าน ชุมชนก็ขยายใหญ่ขึ้นมาเป็นประเทศ เราจะเห็นได้ว่าในสมัยก่อนเมื่อประชากรในแต่ละประเทศยังมีจำนวนน้อย ที่ทำกินยังอุดมสมบูรณ์ และการคมนาคมติดต่อกันยังไม่สะดวก แทบจะไม่มีใครคิดถึงถึงปัญหาประชากรเลย ในเวลาต่อมาเมื่อจำนวนประชากรในแต่ละประเทศเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะหลังการปฏิวัติอุตสาหกรรม อันทำให้ประชากรมีระดับความเป็นอยู่สูงขึ้น และการแพทย์ การสาธารณสุขเจริญ ทำให้ประชากรมีโอกาสรอดได้มากกว่าเก่า แต่อัตราเกิดยังไม่ได้ลดตามมาด้วย การที่จำนวนประชากรในแต่ละประเทศเพิ่มมากขึ้นและที่ทำกินมีอยู่จำกัด

รวมทั้งเมื่อการคมนาคมสะดวก ทำให้เกิดเกิดการย้ายถิ่นภายในประเทศจากเขตชนบทสู่เมือง และระหว่างประเทศมากขึ้น การที่ประชากรประเทศอื่นหลั่งไหลเข้าสู่ประเทศของตนอาจก่อให้เกิดปัญหาประชากรได้หลายประการ ทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม

การค้นคว้าศึกษาเรื่องปัญหาประชากรมีมากขึ้นตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่สองเป็นต้นมา ทั้งนี้เพราะเมื่อสงครามโลกสงบลงทหารที่ไปรบก็ได้กลับคืนสู่ภูมิลำเนาของตน ทำให้มีการสมรสกันอย่างมาก บรรดาประชากรทั้งหลายในประเทศที่เลือนการสมรสออกไป เพราะสงครามก็สมรสกันในระยะนี้ รวมทั้งคู่สมรสทั้งหลายที่ไม่กล้ามีบุตรเพราะประสบความไม่มั่นคงในชีวิตในระหว่างสงคราม เมื่อสงครามสงบความมั่นคงในชีวิตมีมากพอ จึง

มีบุตรในช่วงนี้กันมากขึ้น ด้วยเหตุนี้ในประเทศต่าง ๆ หลายประเทศในระยะหลังสงครามโลกครั้งที่สองจึงประสบกับปรากฏการณ์ทางประชากรอย่างหนึ่งคือ อัตราเกิดได้เพิ่มสูงขึ้นอย่างมากผิดปกติ จำนวนเด็กเพิ่มขึ้นอย่างมากมาย ปรากฏการณ์เช่นนี้เรียกว่า Baby Boom และจากการที่อัตราเกิดเพิ่มสูงมากผิดปกตินี้เอง ได้ก่อให้เกิดปัญหาประชากรนานาประการแก่ทั้งประเทศที่พัฒนาแล้วและประเทศนี้คือยังพัฒนา โดยเฉพาะประเทศกึ่งพัฒนา ประสบปัญหามากกว่าประเทศที่พัฒนาแล้วมาก ปัญหาประชากรอีกประการหนึ่งที่ทวีความสำคัญมากขึ้นได้แก่ ปัญหาการย้ายถิ่นทั้งระดับภายในประเทศและระดับระหว่างประเทศ การย้ายถิ่นเป็นจำนวนมากเข้าไปยังดินแดนอื่น อาจก่อให้เกิดปัญหาทางเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมได้ ตัวอย่างเช่น การย้ายถิ่นจากชนบทเข้าสู่เมืองอย่างมาก ๆ ก่อให้เกิดปัญหาเมือง (Urban problems) นานาประการ

เป็นที่ยอมรับกันว่า ปัญหาที่สำคัญเป็นอันดับแรกของโลกในศตวรรษที่ ๒๐ นี้คือ ปัญหาเรื่องสันติภาพ ทำอย่างไรจึงจะขจัดปัญหาสงครามนิวเคลียร์ระหว่างมหาอำนาจทั้งหลาย

ลงได้ประเทศมหาอำนาจในปัจจุบันมีส่วนสนับสนุนทั้งโดยทางตรงหรือทางอ้อมต่อสงครามที่เกิดขึ้นในหลายส่วนของโลก นอกจากปัญหาข้างกล่าวแล้ว ปัญหาที่สำคัญเป็นอันดับรองลงมาได้แก่ปัญหาประชากร ทำอย่างไรเราจึงจะสามารถควบคุมจำนวนมนุษยชาติที่เพิ่มขึ้นอย่างมากมาย ซึ่งย่อมจะมีผลกระทบต่อคุณภาพของประชากร ปัญหาประชากรมักเกิดจากสภาวะการดำรงประชากรที่มีลักษณะไม่เหมาะสมอันเนื่องมาจากประชากรมีจำนวนมาก และทำให้เกิดความรู้สึกว่าควรจะได้มีการกระทำบางอย่างเพื่อขจัดปัญหาเหล่านี้ อย่างน้อยที่สุดก็เพื่อเป็นการขจัดผลที่เป็นอันตรายต่าง ๆ อันเกิดจากการที่ประชากรเพิ่มมากขึ้นไป

การศึกษาปัญหาประชากร

ปัญหาประชากรอันเนื่องมาจากการเพิ่มประชากรอย่างรวดเร็วนั้น อาจแยกศึกษาได้ ๒ เรื่องใหญ่ ๆ ด้วยกันคือ

๑. ปัญหาการเพิ่มจำนวนประชากร หมายถึงปัญหาจากการเพิ่มประชากรอย่างรวดเร็วในประเทศก่อนการพัฒนา เศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของประเทศนั้น ๆ ปัญหานี้มักเป็นปัญหาของประเทศกึ่งพัฒนา ซึ่งเมื่อประชากรเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ทำให้โครง

สร้างกันอายุของประชากรเสียเปรียบ เพราะมีทั้งจำนวนและสัดส่วนของประชากรในวัยเด็กมากทำให้เป็นภาระเลี้ยงดูและให้การศึกษาอบรม ภาระดังกล่าวเป็นของประชาชนและรัฐบาล ทำให้การพัฒนาประเทศยิ่งทำได้ลำบากขึ้น เว้นแต่รัฐบาลจะมีนโยบายประชากรที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดการเกิดของประชากรในประเทศลงให้อยู่ในระดับที่จะพัฒนาประเทศไปได้อย่างดียิ่งเท่านั้น

๒. ปัญหาการกระจายตัวของประชากร เป็นปัญหาที่เกิดจากการเพิ่มประชากรอย่างรวดเร็วในเขตเมืองในแต่ละประเทศ อันมักเป็นผลมาจากการย้ายถิ่นของชาวชนบทเข้าสู่เมืองอย่างมาก ๆ การย้ายถิ่นเข้าสู่เขตเมืองอย่างมาก ๆ นั้น เป็นเพราะมีปัจจัยผลักดันและปัจจัยดึงดูด (Push and Pull Factors) ร่วมกัน ปัจจัยผลักดันชาวชนบทให้อพยพออกที่สำคัญได้แก่ การทำมาหากินฝืดเคือง รายได้ต่ำ หรือหลังฤดูเก็บเกี่ยวแล้วก็ว่างงาน เพราะไม่สามารถปลูกพืชอะไรได้ การย้ายถิ่นในลักษณะหลังนี้เป็นการย้ายถิ่นตามฤดูกาล (Seasonal Migration) นอกจากนั้นในชนบทมักจะขาดสถาบันการศึกษาชั้นสูงเพื่อศึกษาต่อ ไม่มีสถาบันสหศึกษาการมากนัก รวมทั้งความ

ปลอดภัยจากโจรผู้ร้ายก็มีน้อยเป็นต้น ส่วนปัจจัยดึงดูดของเมืองที่ทำให้ประชากรย้ายถิ่นเข้ามามาก ได้แก่ ในเมือง โอกาสทางานทำมีมากกว่ารวมทั้งรายได้สูงกว่า โอกาสศึกษาเล่าเรียนต่อมีมากกว่า สถาบันสหศึกษาการมีมากกว่า รวมทั้งความสะดวกสบายในชีวิตมีมากกว่าเป็นต้น ปัจจัยผลักดันและดึงดูดประกอบกันทำให้ชาวชนบทย้ายเข้าสู่เขตเมืองเป็นอย่างมาก ก่อให้เกิดปัญหาเมืองนานับประการ อาทิเช่น ปัญหาที่อยู่อาศัย การจราจร อาชญากรรม โสเภณี การมึงงานทำ รวมทั้งเมื่อเมืองขยายใหญ่ขึ้น มีระบบอุตสาหกรรมมากขึ้น ยังทำให้เกิดปัญหาอากาศเสียและน้ำเน่า (Air and Water pollution) รวมทั้งปัญหาค้นการวางผังเมืองอีกด้วย

สิ่งสำคัญประการแรกสำหรับการศึกษาปัญหาประชากรก็คือ ต้องชี้ให้เห็นว่าปัญหาอยู่ที่ไหน สภาพและขอบเขตของปัญหาคืออะไร สาเหตุที่เกิดปัญหานั้นทั้งในปัจจุบันและในระยะยาว และเมื่อเราเข้าใจถึงเรื่องดังกล่าวเราก็สามารถหาข้อสรุปผลที่มีประสิทธิภาพได้ ทั้งนี้โดยที่จะต้องตระหนักถึงข้อเท็จจริงว่า ประชากรแต่ละแห่งนั้นมีแบบแผนทางวัฒนธรรมและระบบค่านิยมที่ต่างกันออก

ไป จึงย่อมต้องการข้อสรุปผลที่ต่างกันออกไปสำหรับแต่ละประเทศหรือแต่ละชุมชน

การศึกษานโยบายประชากรจะต้องอาศัยความรู้ในวิชาประชากรศาสตร์¹ (Demography) และวิชาอื่นที่เกี่ยวข้อง ประชากรศาสตร์นั้นเป็นวิชาที่ว่าด้วยการศึกษาดัง จำนวนและชนิดของประชากรในแต่ละพื้นที่ ศึกษาถึงการกระจายตัวทางประชากร การเปลี่ยนแปลงในขนาดของประชากร (ซึ่งขึ้นอยู่กับกาเกิด การตาย การย้ายถิ่น เป็นสำคัญ) และองค์ประกอบที่มีส่วนต่อการเปลี่ยนแปลงในขนาดของประชากร (ซึ่งขึ้นอยู่กับกาเกิด การตาย การย้ายถิ่น เป็นสำคัญ) และองค์ประกอบที่มีส่วนต่อการเปลี่ยนแปลง เช่นว่านั้น ทั้งนี้โดยที่การศึกษาถึงนโยบายประชากรจะต้องศึกษาย้อนไปถึงอดีต เพื่อเรียนรู้ว่าปัญหาต่างๆ เกิดขึ้นได้อย่างไร การแก้ปัญหาในปัจจุบันรวมถึงการวางแผนเพื่อแก้ไขปัญหามวลประชากร ที่จะเกิดหรืออาจจะเกิดในอนาคต

นอกจากความรู้ในวิชาประชากรศาสตร์แล้ว การศึกษานโยบายประชากรยังจำเป็นต้องใช้ความรู้จากสาขาวิชาอื่นที่เกี่ยวข้อง ทาง

สังคมศาสตร์ (Social Sciences) ที่สำคัญๆ ได้แก่ สังคมวิทยา โดยเฉพาะสังคมวิทยาชนบท สังคมวิทยา นคร มานุษยวิทยา เศรษฐศาสตร์ รัฐศาสตร์ มานุษยนิเวศน์วิทยา จิตวิทยา สังคม รวมถึงสาขาวิชาต่างๆ ของ วิทยาศาสตร์ธรรมชาติ (Natural Sciences) อาทิเช่น วิชาชีววิทยา เคมี และวิทยาศาสตร์ประยุกต์ (Applied Sciences) หลายสาขาวิชา เช่น ภูมิศาสตร์ สถิติศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ สถาปัตยกรรมศาสตร์ แพทย์ศาสตร์ และสาธารณสุขศาสตร์ เป็นต้น

ก็จะเห็นได้ว่าการศึกษาดังเรื่องปัญหาประชากร ปรกติจะเป็นการศึกษาของนักวิชาการในแขนงวิชาต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อประกอบการตัดสินใจของฝ่ายบริหาร ปรกติแล้วผู้ที่ดำเนินการแก้ไขปัญหามวลประชากรของประเทศได้ก็คือ รัฐบาล ด้วยเหตุนี้นี้จึงเห็นว่าการแก้ไขปัญหามวลประชากร นั้นจึงมัก กระทำในรูปของนโยบายประชากร (population policy) ของรัฐบาล ทั้งนี้โดยที่ข้อพิจารณาสำคัญ 2 ประการ ของนโยบายประชากรก็คือเป็นเรื่องที่ทำเพื่อการอยู่รอด ของประชากรในประเทศ และด้วย ความปรารถนาที่จะช่วยเหลือ ในด้านสวัสดิการต่างๆ แก่ประชากร²

1 รายละเอียดของวิชาประชากรศาสตร์ จะได้จากหนังสือของผู้เขียนเกี่ยวกับเรื่องนี้ คือ นิพนธ์ เทพวัลย์ ประชากรศาสตร์ (พระนคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2514)

2 Hope T. Eldridge *Population Politics: A Survey of Recent Development*, The International Union for the Scientific Study of Population, 1954), pp. 1-2

นโยบาย ประชากร ของรัฐบาล นั้นมีได้หลายชนิด ไม่เพียงแต่นโยบายด้านการเจริญพันธุ์ เท่านั้น นโยบายที่จะลดอัตราการตายในประเทศ นโยบายเกี่ยวกับการย้ายถิ่นทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ รวมทั้งนโยบายส่งเสริมการศึกษาเพื่อปรับปรุงคุณภาพของประชากร ล้วนแต่เป็นนโยบายประชากรทั้งสิ้น

นโยบายการศึกษาและนโยบายลดอัตราการตายในประเทศ เป็นเรื่องที่รัฐบาลทั้งหลายในโลกได้กระทำกันอยู่แล้ว จึงจะไม่กล่าวถึงรายละเอียดในที่นี้

ในก้านนโยบายการย้ายถิ่นก็เป็นไปเพื่อแก้ไขปัญหาประชากรในก้านนั้น ในก้านนโยบายย้ายถิ่นภายในประเทศ รัฐบาลอาจมีนโยบายให้ประชากรที่อยู่กันแออัดยัดเยียดในพื้นที่หนึ่งหรือประชากรจากพื้นที่ๆ แห้งแล้งให้ได้ย้ายถิ่น ไปอยู่ยังที่อุดมสมบูรณ์หรือที่ๆ ยังรกร้างว่างเปล่าหรือที่ๆ ประชากรอาศัยอยู่น้อยเป็นต้น ประเทศค่อยพัฒนาหลายประเทศพบว่าสถานการณ์เศรษฐกิจในชนบทมีลักษณะผลักดัน ให้ประชากรย้าย ถิ่นเข้าสู่เมืองเพื่อหางานทำ การย้ายถิ่นในรูปนี้อย่างมากมีปัญหาดูตามหลายประการ รัฐบาลจำเป็นต้องมีนโยบาย เพื่อแก้ไขปัญหาดัง กล่าว อาทิเช่น

พยายามยกฐานะเศรษฐกิจในชนบทให้สูงขึ้น หรือขยายเมืองที่มีลักษณะเป็นศูนย์กลางขึ้น ในแต่ละภูมิภาค เพื่อสกัดกั้นมิให้ประชากรย้ายถิ่นเข้าสู่ เมืองใหญ่ๆ เพียงเมืองเดียว หรือสองเมืองเท่านั้น

ปัญหาประชากรที่เกิดจากการย้ายถิ่นระหว่างประเทศนั้น แตกต่างกันไปในแต่ละประเทศ ประเทศที่ยังมีจำนวนประชากรน้อยอยู่ ต้องการแรงงานจากคนต่างชาติเพื่อช่วยในการพัฒนาประเทศ ก็อาจ "มีนโยบายส่งเสริมการย้ายถิ่นเข้าประเทศ" ประเทศที่มีประชากรของคนมากพอแล้วหรือถึงเห็นผลเสียจากการปล่อยให้มีการย้ายถิ่นเข้าสู่ประเทศตน ไม่ว่าจะ เป็นผลเสียทางการเมือง เศรษฐกิจ หรือสังคม ก็มักมีนโยบายจำกัดการย้ายถิ่นเข้าประเทศ ด้วยการมีกฎหมายควบคุมคนเข้าเมือง เป็นเครื่องใช้บังคับ บางประเทศมีประชากรล้นประเทศ หรือเป็นประเทศที่ยากจน ไม่สามารถเลี้ยงดูประชากรจำนวนมากๆ ของตนได้ ก็อาจมีนโยบายส่งเสริมการย้ายถิ่นออกจากประเทศ ในขณะที่บางประเทศซึ่งมักเป็นประเทศเผด็จการหรือคอมมิวนิสต์ รัฐบาลมักไม่ต้องการให้ประชากรของคนย้ายถิ่นออกนอกประเทศ เพราะอาจนำเอาเรื่องราวของประเทศ

คนไปเผยแพร่ให้ประเทศอื่นทราบ หรือรัฐบาล อาจกลัวว่าถ้าปล่อยประชากรของคนย้ายถิ่นออกนอกประเทศได้ จะทำให้สามารถเปรียบเทียบระบบการปกครองของประเทศตนกับประเทศอื่นได้ อันย่อมจะเป็นภัยต่อเสถียรภาพทางการเมืองเป็นอย่างยิ่ง รัฐบาลก็มักมี “นโยบายจำกัดการย้ายถิ่นออกนอกประเทศ”

ในด้านการจัดการเจริญพันธุ์ ประเทศต่าง ๆ ประสบปัญหาประชากรต่างกันออกไป บางประเทศประสบปัญหาประชากรในประเทศมีน้อยเกินไป อัตราเพิ่มประชากรต่ำกว่าอัตราพัฒนาเศรษฐกิจเป็นต้น ก็อาจมี “นโยบายส่งเสริมการเจริญพันธุ์” เพื่อให้ประชากรในประเทศมีจำนวนมากขึ้น ในขณะที่ประเทศกึ่งพัฒนาส่วนใหญ่ในปัจจุบันประสบปัญหาจากการที่ประชากรในประเทศเพิ่มจำนวนขึ้นอย่างรวดเร็ว ทั้งนี้เพราะอัตราเพิ่มประชากรอยู่ในระดับสูง การเพิ่มประชากรอย่างมากเช่นนี้มีผลเสียต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมเป็นอย่างยิ่ง จนทำให้ต้องหันมาใช้ “นโยบายควบคุมการเจริญพันธุ์”

นโยบายควบคุมการเจริญพันธุ์ ของประเทศต่าง ๆ อาจจำแนกได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. ประเทศที่มีนโยบายควบคุมการเจริญพันธุ์ อย่างเป็นทางการ ซึ่งรัฐบาลมีนโยบายออกมาโดยตรงว่า จะลดอัตราเกิดในประเทศอยู่ในระดับอันสมควร วิธีดำเนินการรัฐบาลอาจมีนโยบายวางแผนครอบครัว (Family Planning Policy) คือส่งเสริมเผยแพร่ให้ประชากรของคนมีความรู้เกี่ยวกับการวางแผนครอบครัว ว่าควรมีบุตรสักกี่คนที่ครอบครัวสามารถเลี้ยงดูและให้การศึกษาอย่างดีที่สุดได้ และการจะควบคุมให้มีจำนวนบุตรดังกล่าวควรจะใช้วิธีใดจึงจะเหมาะสม ทั้งนี้โดยการให้ความรู้แก่ประชากรในเรื่องวิธีควบคุมการเจริญพันธุ์ อาทิเช่น วิธีป้องกันการปฏิสนธิ รวมทั้งอาจมีการให้บริการด้านการป้องกันการปฏิสนธิแก่ประชากรที่มีฐานะยากจนฟรี หรือลดค่าธรรมเนียมในราคาถูกพิเศษ
2. ประเทศที่มีนโยบายควบคุมการเจริญพันธุ์ อย่างไม่เป็นทางการ ซึ่งรัฐบาลของประเทศในกลุ่มนี้จะไม่มีนโยบายประกาศออกมาอย่างเป็นทางการ แต่รัฐบาลให้การสนับสนุนโดยทางอ้อม เช่น ยินยอมให้โรงพยาบาลของรัฐบาลเป็นบริการด้านการวางแผนครอบครัวแก่ประชากร ประเทศในกลุ่มนี้มักจะมีลักษณะพิเศษอยู่อย่างหนึ่งคือ มีองค์การ

เอกชนทำหน้าที่ส่งเสริมการควบคุมการเจริญพันธุ์อย่างแข็งขันแทน โดยรัฐบาลให้การสนับสนุนองค์การเหล่านี้

เท่าที่กล่าวมาทั้งหมด จะเห็นว่าประเทศต่าง ๆ นั้นมีนโยบายประชากรเพื่อแก้ปัญหาประชากรไม่เหมือนกัน ประเทศที่พัฒนาแล้ว เช่น สหรัฐอเมริกาหรือประเทศยุโรปตะวันตก ไม่ประสบปัญหาการควบคุมการเจริญพันธุ์ ทั้งนี้เพราะประเทศดังกล่าวได้มีการลดอัตราการตาย และต่อมาอัตราการเกิดในประเทศควบคู่ไปกับการพัฒนาประเทศ เหตุที่ไม่จำเป็นต้องมีนโยบายลดอัตราการเกิด ก็เพราะประชากรส่วนใหญ่ของประเทศซึ่งมีระดับการศึกษาสูง รายได้สูง ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในเมือง ได้ตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นแก่ครอบครัวถ้าตนมีบุตรจำนวนมาก จึงได้หาทางควบคุมจำนวนบุตรของตนให้มีเพียงจำนวนน้อย ในเมื่อประชากรส่วนใหญ่มีบุตรเพียงจำนวนน้อยโดยสมัครใจ รัฐบาลก็ไม่จำเป็นต้องมีนโยบายในค่านนี้แต่ประการใด แต่ขณะเดียวกัน จะเห็นว่าประเทศที่พัฒนาแล้วกำลังประสบปัญหาเมือง ทั้งนี้เพราะเมืองขยายตัวอย่างรวดเร็วจนทำให้เกิดปัญหาอากาศเสีย น้ำเน่า การจราจร การมีงานทำ อาชญากรรม ฯลฯ

มากขึ้นตามลำดับ ซึ่งเป็นปัญหาประชากรอีกรูปหนึ่ง

ข้อเท็จจริงที่พบในประเทศที่พัฒนาแล้ว แตกต่างไปจากประเทศด้อยพัฒนา หรือ เรียกอีกนัยหนึ่งว่า “ประเทศกำลังพัฒนา” อย่างมาก ประเทศด้อยพัฒนาซึ่งส่วนใหญ่เป็นประเทศเกษตรกรรม ประชากรมีระดับการศึกษาต่ำ รายได้ต่อบุคคลต่ำ รวมทั้งแบบแผนความเชื่อถือบางอย่างในสังคม ทำให้ประชากรมองไม่เห็นปัญหาจากการมีบุตรจำนวนมาก หรืออาจมองเห็นปัญหาแต่ไม่ทราบจะทำอย่างไร เพราะมีฐานะยากจนเป็นต้น ในประเทศเหล่านี้รัฐบาลจำเป็นต้องมีนโยบายควบคุมการเจริญพันธุ์ เพื่อประโยชน์ทั้งการยกระดับรายได้ของประชากรแต่ละคน และเพื่อการพัฒนาประเทศเป็นส่วนรวม นอกจากนั้น ประเทศด้อยพัฒนายังประสบกับปัญหาเมือง โดยที่เมืองใหญ่ ๆ ในประเทศด้อยพัฒนาซึ่งมีไม่กี่เมืองนั้นมีการขยายตัวอย่างรวดเร็วมาก จนก่อให้เกิดปัญหาเมืองคล้ายคลึงกับประเทศที่พัฒนาแล้ว แต่ที่จะแตกต่างกันบ้างก็คือ ประเทศด้อยพัฒนามักมีเมืองใหญ่เมืองหนึ่งซึ่งมีขนาดใหญ่มาก ใหญ่กว่าเมืองระดักรอง ๆ ลงไปหลายเท่าตัว รวมทั้งเป็นศูนย์กลางทั้ง

ทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ซึ่งเรียกว่าเป็นเอกนคร (Primate city) เอกนครดังกล่าวนี้มีการขยายตัวอย่างรวดเร็วกว่าเมืองอื่น ๆ และประสบกับปัญหาเมืองมากกว่าเพื่อน อาทิเช่น เอกนครสำหรับประเทศไทยคือจังหวัดนครหลวงกรุงเทพ-ธนบุรี ซึ่งกำลังประสบปัญหาเมืองในถิ่นต่าง ๆ อย่างมากในขณะนี้

บทสรุป

ปัญหาประชากรในปัจจุบันนี้มีใช้ปัญหาในระดับประเทศเท่านั้น แต่ยังเป็นปัญหาคำคัญของโลกด้วย ประเทศด้อยพัฒนาหรือกำลังพัฒนาในปัจจุบันเผชิญปัญหาประชากรในลักษณะที่รุนแรงกว่าประเทศที่พัฒนาแล้ว เคยประสบมาในอดีต เราจะเห็นได้ว่าองค์การระหว่างประเทศ เช่น องค์การสหประชาชาติ รวมทั้งประเทศที่พัฒนาแล้ว ได้ให้ความช่วยเหลือและร่วมมือแก่ประเทศด้อยพัฒนาทั้งหลาย เพื่อแก้ไขปัญหาประชากรที่เพิ่มขึ้น

อย่างรวดเร็ว

เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม 2510 ซึ่งเป็นวันสิทธิมนุษยชน ได้มีผู้นำของประเทศต่าง ๆ 30 ประเทศ³ ได้ลงนามในคำแถลงการณ์ร่วมกันในเรื่องเกี่ยวกับประชากรดังต่อไปนี้ คำแถลงการณ์ของผู้นำของโลกเกี่ยวกับประชากร⁴

สันติภาพของโลกก็เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งต่อชุมชนของชาติต่าง ๆ และรัฐบาลของเรากำลังใช้ความพยายามอย่างยิ่งที่จะปรับปรุงให้เกิดความหวังในสันติภาพ ทั้งในชั่วอายุคนนี้และชั่วอายุคนต่อไป แต่ปัญหาใหญ่ประการหนึ่งซึ่งมองไม่ค่อยเห็นได้โดยง่าย แต่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วกว่ากำลังคุกคามโลกอยู่ในขณะนี้ คือ ปัญหาเกี่ยวกับการเพิ่มของประชากรที่ปราศจากการวางแผน

มนุษยชาติใช้เวลาอันนับแต่มีการบันทึกความทรงจำมาจนกระทั่งกลางศตวรรษที่แล้ว เพื่อให้มีประชากรถึงจำนวน 1 พัน-

3 ได้แก่หัวหน้ารัฐบาลของประเทศต่าง ๆ ดังนี้ ออสเตรเลีย บาร์เบโดส โกลอมเบีย เดนมาร์ก สาธารณรัฐโคมินกัน ฟินแลนด์ สาธารณรัฐเกาหลี กานา อินเดีย อินโดนีเซีย อิหร่าน ญี่ปุ่น จอร์แดน สิงคโปร์ มาเลเซีย โมร็อกโก เนปาล เนเธอร์แลนด์ นิวซีแลนด์ นอร์เวย์ ปากีสถาน ฟิลิปปินส์ สวีเดน ไทย (โดยจอมพลถนอม กิตติขจร) กรีนิแคดและโตเบโก คูนิเชีย สหสาธารณรัฐอาหรับ (อียิปต์) อังกฤษ สหรัฐอเมริกา และ ฮังการี

4 Population Council ed. *World Leaders Declaration on Population* (Philadelphia: WM. F. Fell Co., 1967) pp13 - 14

ล้านคน แต่กลับใช้เวลาไม่ถึง 100 ปี ที่จะเพิ่มจำนวนขึ้น เป็น 2 พันล้านคน และอีกเพียง 30 ปีเท่านั้นจำนวนประชากรก็เพิ่มขึ้นเป็น 3 พันล้านคน จากอัตราเพิ่มประชากรในปัจจุบันนี้นั้นโลกจะมีประชากรจำนวน 4 พันล้านคน ในปี ค.ศ. 1975 และในปี ค.ศ. 2000 คงจะมีจำนวนประชากรเกือบถึง 7 พันล้านคน การที่ประชากรเพิ่มขึ้นอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน เช่นนี้ ทำให้เราต้องเผชิญกับสถานการณ์ที่พิเศษยิ่งในบรรดากิจการของมนุษย์ และกับปัญหาที่เกิดขึ้นซึ่งน่าหนักใจยิ่งขึ้นทุกขณะ

ตัวเลขที่กล่าวข้างต้นก็เป็นที่น่าวิตกอยู่แล้ว แต่ผลที่ติดตามมานับว่ามีความสำคัญกว่านั้นเหลือหลาย กล่าวคือ การที่จำนวนประชากรเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วจนเกินไป ย่อมเป็นอุปสรรคอย่างยิ่งต่อความพยายามในอันที่จะยกมาตรฐานความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น ต่อการขยายการศึกษา ต่อการปรับปรุงการอนามัยและการสุขภาพ ต่อการเตรียมที่อยู่อาศัย และการคมนาคมให้ดีขึ้นกว่าเก่า ต่อการให้โอกาสในการเสริมสร้างวัฒนธรรมและการสันติภาพ และในบางประเทศถึงขนาดเป็นอุปสรรคต่อความมั่นใจว่าจะมีอาหารพอเพียง โดยสรุปอาจกล่าวได้ว่า ความมั่งหวังของ

มนุษยชาติที่เหมือน ๆ กันทุกหนทุกแห่งในอันที่จะมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นนั้น กำลังถูกชักขวางและกำลังจะถูกทำลายให้สิ้นไปด้วย

ในฐานะของหัวหน้ารัฐบาลซึ่งเกี่ยวข้องกับปัญหาประชากรอย่างจริงจัง เรามีความเชื่อมั่นร่วมกันดังต่อไปนี้คือ

เราเชื่อว่าปัญหาประชากรจะต้องได้รับการรับรองว่าเป็นองค์ประกอบอันสำคัญในการวางแผนระดับชาติระยะยาว หากรัฐบาลนั้นต้องการบรรลุถึงเป้าหมายทางเศรษฐกิจของตนและทำให้ความไฝ่ฝันของประชากรของตนเป็นผลขึ้นมา

เราเชื่อว่าผู้เป็นบิกามารดาส่วนใหญ่ปรารถนาที่จะได้รับความรู้และวิธีการวางแผนครอบครัวของตน และเชื่อว่าโอกาสในการตัดสินใจเกี่ยวกับจำนวนและช่วงระยะเวลาของการมีบุตรนั้น เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ชน

เราเชื่อว่าสันติภาพอันยืนยาวและมีความหมายอย่างแท้จริง ย่อมขึ้นอยู่กับวิธีการที่จะเอาชนะการเพิ่มขึ้นของประชากรอย่างมากทีเดียว

เราเชื่อว่าวัตถุประสงค์ของการวางแผนครอบครัว มิใช่จำกัดชีวิตมนุษย์แต่เป็นการ

ช่วยให้ชีวิตมนุษย์มีความสมบูรณ์ที่สุดสุขกว่าเดิม โดยการทำให้แต่ละคนมีโอกาสเพิ่มขึ้น การวางแผนครอบครัวย่อมเปิดทางให้มนุษย์ได้บรรลุถึงศักดิ์ศรีและมีความสามารถส่วนบุคคลอย่างสมบูรณ์

โดยที่ยอมรับว่าการวางแผนครอบครัวนั้น เป็นผลประโยชน์ที่สำคัญยิ่งของทั้งประ-

เทศชาติและครอบครัวของแต่ละบุคคล เราผู้ซึ่งได้ลงนามข้างท้ายนี้จึงมีความหวังอย่างแน่วแน่ว่าบรรดาผู้นำของประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกจะเห็นด้วยกับความเห็นของเรา และร่วมเผชิญกับการท้าทายอันยิ่งใหญ่นี้กับเรา เพื่อการอยู่ดีกินดีและความผาสุกของประชากรทั่วโลกหนทุกแห่งในโลก